

ОГЛЯД МІСЦЯ ПОДІЇ ЯК ПЕРШОЧЕРГОВА СЛІДЧА ДІЯ

Огляд місця події на практиці є першочерговою, невідкладною слідчою дією, в ході проведення якої збирається значна частина доказів у вказаному кримінальному провадженні. Огляд - досить специфічна слідча дія, яка має ряд відмінностей та особливостей у порівнянні з проведенням інших слідчих дій.

В першу чергу варто зауважити, що згідно ст. 214 КПК України огляд місця події визнається єдиною слідчою дією, яка може проводитися до моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Введення такої норми пояснюється кількома факторами: по-перше - невідкладне проведення огляду сприяє більш повному та ефективному досудовому розслідуванню та збиранні доказової бази; по-друге - до моменту проведення огляду часто неможливо встановити факт вчинення кримінального правопорушення вірно кваліфікувати його.

Другою особливістю, на яку варто звернути увагу в ході дослідження вказаної слідчої дії є п. 5 ст. 237 КПК України, в якому зазначається, що при проведенні огляду дозволяється вилучення лише речей і документів, які мають значення для кримінального провадження, та речей, вилучених з обігу. Якщо питання, щодо вилучення предметів заборонених та обмежених в обігу, не виникає, то щодо вилучення предметів, які мають значення для кримінального провадження виникають деякі проблеми. Так, як огляд часто проводиться в якості першої слідчої дії, не завжди можливо однозначно визначити, чи матиме значення вилучене майно в ході досудового розслідування, чи буде воно визнане в подальшому речовим доказом і на якому етапі досудового розслідування буде встановлено значення вилученого майна. Саме у зв'язку з цією нормою часто виникають спори між власниками вилученого майна та слідчим, що проводив огляд місця події. Для вирішення даного питання було б доцільно здійснити більш широкую класифікацію майна, що підлягає вилученню з зазначенням строків його тимчасового вилучення.

Особливу увагу варто приділити п.2 ст. 237 КПК, в якій зазначається, що огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами зазначеними в КПК України, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи. Саме ця норма призводить до найбільшої кількості проблем в практичній діяльності слідчого. Для пояснення вказаної проблеми варто проаналізувати інші статті КПК України, що безпосередньо стосуються проведення огляду та обшуку. Так згідно ст. 233 КПК під житлом особи розуміється будь-яке приміщення, яке знаходиться у постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового

статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення. Не є житлом приміщення, спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені за законом. Під іншим володінням особи розуміються транспортний засіб, земельна ділянка, гараж, інші будівлі чи приміщення побутового, службового, господарського, виробничого та іншого

призначення тощо, які знаходяться у володінні особи. Так слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. Таким чином складається ситуація, коли неможливо провести огляд місця події не порушивши вказані норми, тобто неможливо законним чином зібрати докази. Така ситуація може виникнути, коли в певному житлі незаконно (без договору оренди чи інших документів) проживають особи, а власник знаходиться за межами України і надходить повідомлення, що у вказаному житлі виявлено труп особи з ознаками самогубства. Для огляду трупу, та встановлення факту самогубства чи ймовірного умисного убивства необхідно терміново провести огляд місця події у вказаному житлі, а так як огляд житла проводиться за правилами проведення обшуку то без ухвали суду існує лише три вищевказаних підстави, коли слідчий може проникнути до житла без ухвали суду. А змодельована ситуація не підпадає ні під одну з передбачених законом підстав.

Крім того часто неможливо достовірно встановити чи є вказане приміщення житлом чи приміщенням, де надаються публічні послуги. Особлива актуальна ця проблема при проведенні огляду приміщень, що використовуються для організації грального бізнесу.

Основним шляхом вирішення вказаних проблем є більш широка класифікація підстав можливості проведення огляду, так як така максимальна демократизація норм КПК України призводить до ускладнення доказування в ході досудового розслідування.